

OPINIE: Sint-Jozefkerk: stapsgewijze restauratie is beslissing van gezond verstand

De kogel is door de kerk. Figuurlijk wel te verstaan: we kiezen immers voor de **stapsgewijze restauratie** van de Sint-Jozefkerk en niet voor de sloop. Geen gemakkelijke beslissing, maar zeker en vast weloverwogen. We nemen graag de tijd om te duiden waarom we tot deze beslissing zijn gekomen. Dit dossier is namelijk zeer complex; veel complexer dan een nieuwsartikel kan duiden. Helaas is het ook een dossier waarbij het kiezen is tussen pest of cholera. Geen enkele beslissing had van harte geweest.

Eerst toch even dit:

- 1) Dit stadsbestuur hecht veel belang aan het **Aalsters erfgoed**. Ze zijn een visueel symbool van ons verleden en dat moeten we koesteren. We doen daar dan ook vele inspanningen voor. Dat blijkt uit de restauratie van de Sint-Martinuskerk, sportcentrum Schotte, Utopia en de plannen die momenteel worden uitgewerkt voor de hele Oud Stadhuis/Pupillen-site. Daarnaast verwachten we ook van derden – die eigenaar zijn van panden met een zekere erfgoedwaarde op ons grondgebied – dat ze het nodige doen om dat erfgoed in stand te houden.
- 2) Dit stadsbestuur hecht veel belang aan een **kwalitatief openbaar domein met aandacht voor maatschappelijke noden** en investeert daar volop in. Zo dragen we bij tot een bruisend maatschappelijk leven, een veilige omgeving en stimuleren we onze lokale economie. Het gaat dan om de aanleg en het onderhoud van goede wegen en parken, maar evengoed maatschappelijk belangrijke investeringen zoals nieuwe woonzorgcentra, schoolgebouwen, een nieuw stadhuis, een nieuw zwembad etc. Vriend en vijand erkennen al langer dat Aalst – sinds N-VA in 2012 het bestuur in handen kreeg – enorm veranderd is.
- 3) Dit alles – en nog vele andere zaken die ons te ver zouden leiden – realiseert dit stadsbestuur met behoud van een **gezonde begroting** voor de lange termijn. We eisen van onszelf om goed over de uitgaven te waken opdat we **de belastingen** niet moeten verhogen. Ondanks de vele investeringen de afgelopen jaren, ondanks de coronacrisis, ondanks de energiecrisis en ondanks de sterke stijging van personeelskosten die zelden gezien is de afgelopen jaren, heeft onze stadskas elke klap opgevangen zonder extra belastingen aan de Aalstenaar op te leggen. Dit is geen kleine prestatie.

Maar nu de Sint-Jozefkerk: toen stabiliteitsexperten verslag uitbrachten over de erbarmelijke, gevaarlijke toestand van de kerk, bekeken we dat meteen vanuit twee verschillende perspectieven: enerzijds moesten we de **veiligheid** van de omgeving zo snel mogelijk garanderen. Er werden netten rond het gebouw gespannen om vallende brokstukken te vermijden en het gebouw werd langs binnen met stellingen geschoord om de stabiliteit van het gebouw te verbeteren. We hebben meteen onze **verantwoordelijkheid** genomen. Anderzijds: wat gaat het niet kosten om dat gebouw te restaureren en wie gaat dat in hemelsnaam betalen?

Vergis u niet: ook ons **buikgevoel** zei toen meteen dat het gek zou zijn om de kerk met belastinggeld te restaureren. Op buikgevoel alleen besturen, leidt doorgaans echter niet tot de beste besluiten. Daarom werden 4 mogelijke scenario's grondig uitgezocht én becijferd:

- 1) De kerk is geen eigendom van de stad, maar van een kerkfabriek. Wat als we enkel instaan voor het beveiligen van het openbaar domein en ons er verder **niets van aantrekken**?
- 2) De kerktoren is kenmerkend voor de skyline van Aalst. Wat als we **enkel de toren behouden** en de rest van het gebouw zouden slopen?

- 3) Er rusten 2 beschermingsbesluiten op de kerk. Eén op het gebouw zelf als monument (beschermd sinds 1997), één op het Vereeckenorgel binnenin de kerk (bescherming dateert reeds van 1974). Vooral dat laatste is behoorlijk uniek in zijn soort. Het schip van de kerk is gebouwd als klankkast rond het orgel. Wat als we de **kerk in zijn geheel restaureren**?
- 4) De kerk is in zeer slechte staat en zou teveel geld kosten aan de stad. Wat als we voor de **sloop** kiezen?

Elk van deze scenario's werd tegen het licht gehouden. Het ging daarbij om het becijferen van de budgettaire impact, maar ook over te volgen procedures, veiligheid, toekomstige ontwikkelingen en eigendomsstructuren.

Het scenario waarbij we doen alsof onze neus bloedt, bleek al snel onhaalbaar. Zonder ingreep blijft de kerk een veiligheidsrisico voor de omgeving vormen dat moet aangepakt worden. Zoals eerder ook aangegeven hechten we als bestuur veel belang aan een kwalitatief openbaar domein. Dat valt niet te rijmen met een kerk in verval. Het zou een nieuwe, zeer zichtbare stadskanker vlakbij het stadshart worden. Bovendien beschikt de kerkfabriek niet over de middelen om de kerk zelf te restaureren.

Over de **procedures** zouden we een heel boek kunnen schrijven, maar we trachten het hier kort samen te vatten. Als je zou willen gaan voor een gehele of gedeeltelijke sloop, moet je eerst de opheffing van de beide beschermingsbesluiten van Vlaanderen verkrijgen. Dergelijke opheffing kan enkel indien de erfgoedwaarde onherstelbaar aangetast of verloren gegaan is of als het algemeen belang het behoud van de bescherming overstijgt. Dat algemeen belang kan je niet louter op financiële gronden uitdrukken. Er is geen enkel voorbeeld te vinden in Vlaanderen waarbij een dergelijk dossier eerder al tot een goed einde werd gebracht. **De kans dat de bescherming van het gebouw zou geschrapt worden is al behoorlijk klein, maar die kans is nog vele malen kleiner bij de bescherming van het orgel.** Dat orgel is namelijk wél in goede staat en, of we dat nu leuk vinden of niet, het orgel kan niet losgezien worden van het gebouw. Kort gesteld: als we voor de opheffing zouden gaan, weten we nu al dat we die opheffing niet zouden binnenhalen. Dat betekent op vandaag: meer tijdsverlies ten koste van veiligheid én verdere achteruitgang van de kerk dus **nóg meer kosten als we niet nu ingrijpen.**

Bijgevolg rest ons nog 1 piste: de restauratie. We kiezen niet voor de restauratie omwille van een misplaatste historische melancholie, hoeveel die ook moge kosten. We moeten echter onszelf – en dus ook u – geen blaasjes wijsmaken. In de regelgevende context waarin een lokaal bestuur moet opereren, is er **slechts 1 realistische piste en dat is restaureren. Elke andere piste is schuldig verzuim:** ten koste van de veiligheid en op termijn nog duurder dan restaureren.

We gaan daar echter niet voetstoots in mee. Als bestuur willen we verder inzetten op de ontwikkeling van onze stad. De restauratie mag dat niet hypothekeren. We nemen daarom een aantal belangrijke beslissingen als randvoorwaarden voor de restauratie:

- 1) We **spreiden de uitgaven maximaal in de tijd.** We vangen nu meteen aan met fase 1, de restauratie van de toren. In een volgend meerjarenplan zal fase 2, het dak worden aangepakt. Samen kosten beide fasen €14 miljoen. We beperken die uitgaven tot een jaarlijks **budgettair plafond** opdat andere maatschappelijke noden die we nog wensen aan te pakken niet in het gedrang komen.

- 2) Na die fasen is de stabiliteit van het gebouw – en dus de veiligheid van de omgeving – niet langer een probleem. De volgende 3 fasen zullen pas aangevat worden als er duidelijkheid is over financiële bijdragen van derden, alsook een herbestemming van de kerk.
- 3) We gaan het **gesprek aan met Vlaanderen** over de Sint-Jozefkerk, nú. Gelet op de rol van de Vlaamse beschermingsbesluiten, vragen we aan Vlaanderen om bij te springen in de restauratie, méér dan vandaag voorzien wordt. Daarnaast zullen we aandringen op de nodige flexibiliteit om een herbestemming van de kerk mogelijk te maken.

We nemen bijgevolg onze verantwoordelijkheid om een moeilijke beslissing te nemen. We tonen daadkracht om in het belang van onze stad en de Aalstenaar in een complex dossier een beslissing te nemen die ons voor erger zal behoeden. Dat is wat ons betreft goed bestuur als een goede huisvader.

Karim Van Overmeire
Schepen van Erfgoed

Matthias De Ridder
Schepen van Financiën